

Foto: Lars Igesund

Rapportering 2023 for

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

”En av Etisk handel Norges styrker er flerpartssamarbeidet.”

Til lesere av rapporten

Etisk handel Norge er et flerpartsinitiativ som gjør det mulig å møte komplekse og utfordrende problemstillinger virksomheter ikke kan takle alene. Den nye åpenhetsloven setter krav til virksomheters aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser.

Aktsomhetsvurderinger blir styrket gjennom interessentdialog. Her spiller våre medlemsorganisasjoner en viktig rolle, både som part i Etisk handel Norges flerpartssamarbeid og som interessent i aktsomhetsvurderingene. Våre medlemsorganisasjoner bidrar med spisskompetanse og ressurser, ved å være pådrivere i rettighetsarbeid og politisk påvirkning, og ved å bidra til å styrke oppslutningen om etisk handel. I tillegg er organisasjonene forpliktet til å følge Etisk handel Norges prinsipperklæring om bærekraftig forretningspraksis (Responsible business conduct).

Organisasjonene i Etisk handel Norge er forskjellige og har dermed også ulikt fokus. For eksempel er arbeidstakerorganisasjoners viktigste mål å styrke fagforeninger og arbeidstakeres rettigheter, og i Etisk handel Norge kan de dele sin kompetanse om dette viktige temaet med andre medlemmer. Frivillige organisasjoner har verdifull kunnskap om lokale forhold og samarbeidspartnere i produsentland og de kan gjennomføre kampanjer for å skape bred oppmerksomhet. Arbeidsgiver- og interesseorganisasjoner kan ta tak i problemstillinger medlemmene har felles og slik initiere prosjekter på vegne av mange Etisk handel Norge-bedrifter.

Denne rapporteringsmalen er laget slik at den skal kunne brukes av alle medlemsorganisasjoner som ikke er omfattet av åpenhetsloven – interesseorganisasjoner, arbeidsgiverorganisasjoner og fagbevegelsen. Den enkelte organisasjons rolle og fokus vil bestemme hvor detaljert de enkelte spørsmål kan besvares.

Heidi Furustøl

Daglig leder Etisk handel Norge

Forord fra:

Hans-Erik Skjæggerud, Leder i YS

YS er en hovedorganisasjon for arbeidstakere, med fokus på å fremme lønns- og arbeidsvilkår. Vi engasjerer oss aktivt i internasjonale fora for å forbedre disse forholdene globalt, blant annet innenfor verdikjeder. Vårt engasjement strekker seg til støtte av fagforeningsbygging i regioner hvor slike organisasjoner møter betydelige utfordringer. Arbeidet vårt bidrar til å fremme demokrati, menneskerettigheter, samt ytrings- og forsamlingsfrihet. YS spiller også en viktig rolle i at det grønne skiftet skjer på en rettferdig måte. Vi samarbeider med fagbevegelser både i Europa og globalt for å sikre at overgangen tilbyr nye, bærekraftige jobber med gode arbeidsforhold, som erstatning for de som forsvinner på grunn av klimaendringer.

En viktig prioritet for oss fremover er å fortsette å integrere ansvarlig virksomhetspraksis, blant annet innen etisk handel, dypere i våre medlemsforbund. YS har ambisjoner om å være en foregangsaktør i å fremme samfunnsansvar. Gjennom trepartssamarbeidet arbeider vi løsningsorientert med arbeidsgivere og regjering for å utvikle fremtidens arbeidsliv. Vi legger vekt på å oppfordre hver enkelt aktør til å ta samfunnsansvar.

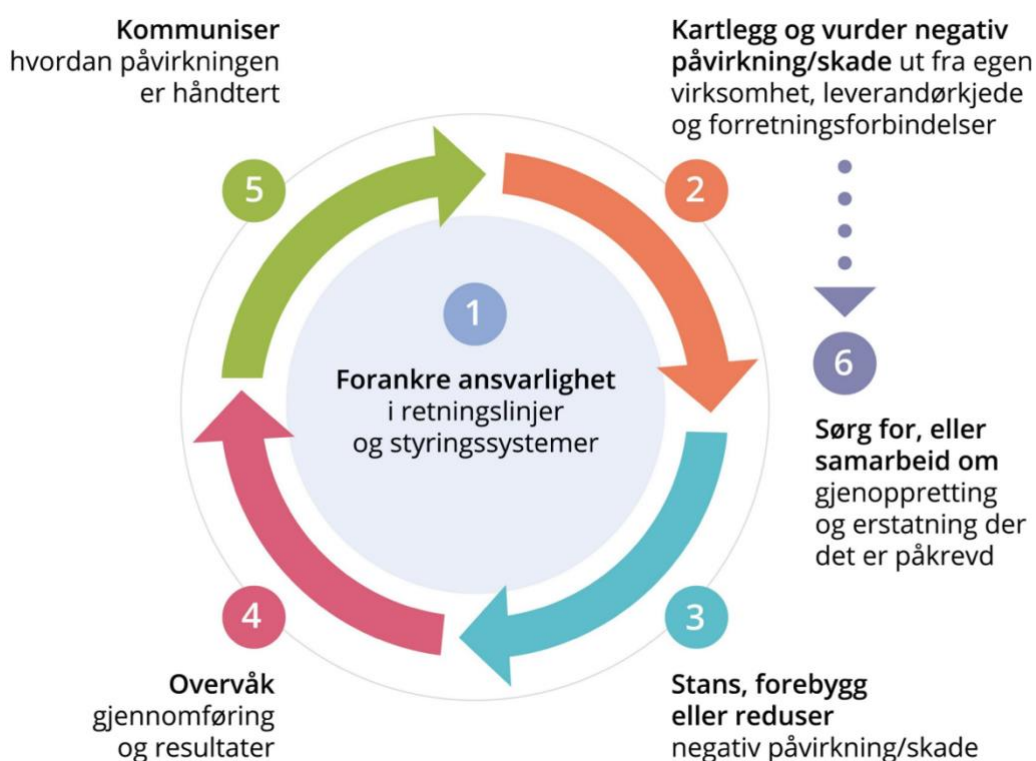
Fremover vil YS fortsette å bruke våre plattformer for samhandling med myndigheter og beslutningstakere for å fremme et ansvarlig nærings- og arbeidsliv. Dette inkluderer å sikre at handelsavtaler respekterer arbeidstakerrettigheter.

Hans-Erik Skjæggerud Leder i YS

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Dokumentasjonskrav

For å sikre kvalitet og fremgang i arbeidet med etisk handel må følgende 3 krav etterleves:

- 1.** Policy for egen virksomhet som reflekterer Etisk handel Norges prinsipperklæring. Minimumskrav er en lenke til prinsipperklæringen på egne nettsider.
- 2.** Rutiner for leverandører og samarbeidspartnere som viser hvordan inngåelse av nye partnerskap utføres.
- 3.** Handlingsplan. Utfylling av punktene i denne rapporten under trinn 4, inkludert status.

Trinn 1: Forankring av ansvarlighet

Om organisasjonen

Organisasjonsnavn:

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Type organisering:

Hovedorganisasjon for arbeidstakere.

Beskrivelse av virksomheten:

YS er en partipolitisk uavhengig hovedorganisasjon for arbeidstakere, og ble etablert 17. januar 1977. YS består av 11 forskjellige forbund med til sammen 243.317 medlemmer per 1. januar 2024. Medlemmene dekker alle sektorer i arbeidslivet.

Organisasjonens størrelse:

Antall ansatte: 21

Omsetning (NOK): 54,16 millioner

Land som omfattes av prioriterte programmer/prosjekter:

Romania

Kontaktinformasjon for rapporten:

Kontaktperson: Linn Solberg

Tittel: Samfunnspolitisk rådgiver

Epost: linn.solberg@ys.no

Telefon: +47 91617649

Innmeldingsår i Etisk handel Norge:

2010

Forankring i organisasjonen

Beskriv hvordan etisk handel er forankret i organisasjonen:

Linn Solberg har ansvaret for forankring og oppfølging av arbeidet med etisk handel i YS. Under årets innrapportering har det vært Linn sitt ansvar å samle informasjon fra medarbeidere i YS-sekretariatet som har tilgang på ulik informasjon relevant for rapporten. Dette være seg innkjøp og internasjonalt arbeid. Både ansvarlig for innkjøp og internasjonal sekretær, samt resten av sekretariatet, skal forholde seg til Etisk Handel sine retningslinjer, og YS sitt policy dokument om etisk handel i sitt daglige virke. Informasjon om etisk handel, og YS sitt arbeid med etisk handel, ligger ute på våre nettsider, og internt i en mappe i SharePoint som alle ansatte i sekretariatet har tilgang til.

Navn og stilling på øverste leder med etisk handel som en del av sitt hovedansvar:

Håvard Lismoen, generalsekretær.

Strategier og langtidsplaner som omhandler etisk handel, 2 dokumentasjonskrav som følger:

1. Policy for egen virksomhet, sett inn lenke. Minimum lenke til Etisk handel Norges prinsipperklæring:

<https://ys.no/ys-jobber-med/seriositet-og-samfunnsansvar/1530-2/>. Se egne retningslinjer for etisk handel nederst på siden.

2. Rutiner for leverandører:

Mal fra Etisk Handel er fylt ut og vil bli tilsendt nye leverandører. Se under trinn 2 om hvordan YS jobber med dette pr. i dag.

Trinn 2: Kartlegging av risiko

Rutiner for leverandører og samarbeidspartnere

Beskriv hvordan virksomheten innlemmer hensynet til etisk handel når nye leverandører og samarbeidspartnere velges:

Når YS inngår en avtale med ny leverandør, stiller vi et absolutt krav om at leverandøren må kunne dokumentere etisk handel og ikke barnearbeid i noen ledd av kjeden. Det må også ligge gode lønns- og arbeidsvilkår til grunn. Som medlem i Etisk Handel (EH) har YS forpliktet seg til å utarbeide egne retningslinjer for etisk handel. Under følger en sjekklister for YS, som også kan anvendes av YS-forbundene, over spørsmål som bør stilles av den eller de i organisasjonen som inngår avtaler, investerer og/eller handler varer og tjenester på vegne av YS:

Etisk handel innebærer...

- at grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter blir respektert i produksjon og handel av varer
- at ILOs kjernekonvensjoner blir ivaretatt på arbeidsplassen
- at hensyn blir tatt til arbeidstakerne som produserer varene, deres levevilkår og behandling gjennom hele verdikjeden

I praksis betyr dette at YS som oppdragsgiver og innkjøper kan stille krav til leveransekjeden som forsikrer at:

- Arbeidsforholdene er trygge og hygieniske (HMS-rutiner skal være på plass)
- Barnearbeid ikke forekommer
- Retten til fagorganisering og kollektive forhandlinger er respektert
- Tvangsarbeid ikke forekommer
- Sosial dumping ikke forekommer (arbeidsforhold, arbeidstimer og lønn skal være regulerte og i tråd med nasjonale lover og/eller avtaler)
- Diskriminering ikke forekommer
- Brutal behandling (trusler, ydmykelser, seksuelt misbruk, andre former for psykisk eller fysisk misbruk) ikke forekommer
- Produksjon og uttak av råvarer til produksjon ikke bidrar til å ødelegge ressurs- og inntektsgrunnlag for marginaliserte folkegrupper.

Mer konkret kan følgende spørsmål stilles av den som inngår avtaler og/eller handler varer og tjenester på vegne av YS:

- Er de ansatte i virksomheten organisert?
- Er det tariffavtale i virksomheten
- Har virksomheten HMS-rutiner?
- Er produktene miljømerket?

Oversikt over eksisterende leverandørkjede

Beskriv hva organisasjonen har gjort for å kartlegge risiko for brudd på retningslinjene for etisk handel til de viktigste varer og tjenester som kjøpes inn:

I forbindelse med reisevirksomhet er det både når det gjelder transport og innkvartering betimelig å sørge for å benytte virksomheter som selv følger en viss etisk standard.

Eksempelvis har YS selv medlemmer i så vel SAS som Norwegian, hvilket gjør at disse selskapene i det minste oppfyller kriteriet om respekt for retten til å organisere seg.

Brussel er en ofte frekventert by i europeisk fagbevegelse da Europeiske Faglige Samorganisasjon – ETUC – har sitt kontor her. ETUC har inngått avtale med et utvalg hoteller som oppfyller krav vedrørende arbeidstakerrettigheter, og er dermed godkjent for YS.

Hvis kartlagt, beskriv de viktigste utfordringene som er identifisert.

Trinn 3: Tiltak for å minimere risiko for brudd på arbeidstakeres rettigheter, menneskerettigheter, miljø og dyrevelferd

Har virksomheten i rapporteringsåret gjennomført tiltak for å styrke arbeidstakeres rettigheter, menneskerettigheter, miljøhensyn eller antikorrupsjon utenfor Norge?

Ja

Hvis ja, beskriv kortfattet de viktigste prosjekter/programmer/tiltak:

Hele vårt internasjonale arbeid dreier seg om å styrke arbeidstakerrettigheter. Dette innebærer blant annet å delta aktivt i møtearenaer hvor arbeidstakerrettigheter diskuteres, bidra med erfaringsutveksling med søsterorganisasjoner i andre land, bidra i utformingen av både lovverk og ikke-juridisk bindende avtaler som direktiver, resolusjoner og konvensjoner. Påvirkning av myndigheter og andre beslutningstakere i policyprosesser er også en del av dette arbeidet. Plassen tillater ikke å nevne alle prosjekter, men under følger en oppsummering:

På nordisk nivå jobber YS for å vedlikeholde og forsterke det nordiske samarbeidet ved å videreutvikle det strategiske partnerskapet mellom nordiske land på områder som er viktig for arbeidstakere. Det viktigste samarbeidsforumet for vårt nordiske arbeide er Norden Faglige Samorganisasjon (NFS). NFS er paraplyorganisasjonen for arbeidstakerorganisasjoner (hovedorganisasjoner) i Norden. Samarbeidet skal fremme fagorganisertes interesse i bred forstand, gjennom erfaringsutveksling, påvirkningsarbeid og samarbeid. Målet er å fremme et bærekraftig, inkluderende og rettferdig arbeidsliv, sosialt, økonomisk og økologisk, både i Norden, Europa og globalt.

På europeisk nivå jobber vi aktivt innenfor ETUC med å styrke arbeidstakeres rettigheter og anstendige arbeidsforhold, i relevante EU direktiver og annen EU-lovgivning. YS er også medlem i Eftas konsultative komite, som er en rådgivende komite der partene i arbeidslivet gir råd om utviklingen av Efta-samarbeidet. Eftas konsultative komité behandler saker som faller inn under Efta-konvensjonen, inkludert Eftas frihandelsavtaler. En viktig del av dette arbeidet er innføringen av, og oppfølgingen av, Trade and Sustainable development (TSD) kapitler i Eftas handelsavtaler, som inneholder krav til klima- og miljø og arbeidsliv. Komiteen har i 2023 hatt flere møter, blant annet med Efta-landenes ambassadører til WTO, der komiteen har understreket viktigheten av TSD i frihandelsavtaler. Klima og handel har vært et gjennomgående tema i komiteen i 2023.

YS er også med i BASTUN-samarbeidet. BASTUN (Baltic Sea Trade Union Network) er et nettverk som blant annet jobber for styrking av sosial dialog og trepartssamarbeid i Østersjøregionen. Et viktig element i BASTUN-møtene (to per år) er gjensidige orienteringer og erfaringsutveksling om aktuelle saker og utfordringer i respektive land. BASTUNs viktigste samarbeidspartnere og påvirkningsarenaer er Østersjørådet (The Council of Baltic Sea States (CBSS)) og den parlamentariske østersjøkonferansen (The Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)). Selv om Norge ikke grenser til Østersjøen er forumet viktig for YS både på grunn av arbeidsinnvandring fra østersjølandene til Norge, og for norske bedrifters virksomhet i Østersjøregionen.

På det globale nivå er det vårt arbeid innenfor FN-byrået International Labour Organization (ILO) som er det viktigste, hvor vi arbeider for å styrke internasjonalt konvensjonsvern av arbeidstakere. I 2023 deltok YS under ILO-konferansen, hvor vi bidro i arbeidet med å stryke rettighetene til lærlinger og til arbeidstakere som blir rammet av klimaendringer og den grønne omstillingen.

Styrke oppslutningen om etisk handel

Har virksomheten i rapporteringsåret gjort tiltak for å styrke oppslutningen om etisk handel:

Det viktigste arbeidet YS gjør på dette feltet er å arbeide opp mot arbeidsgivere og regjeringer, for å styrke arbeidstakeres rettigheter. I tillegg arbeider også YS internt i egen organisasjon med disse utfordringene, herunder aktivt informasjonsarbeid ovenfor egne forbind og medlemmer, og styrke bevisstheten om dette blant egne ansatte. Viser også til YS deltagelse i Eftas konsultative komite som står beskrevet ovenfor.

Trinn 4: sette mål, gjennomføring og resultater

Prioriterte aktiviteter/mål i rapporteringsåret og kommende rapporteringsår

Som arbeidstakerorganisasjon er hele YS sin virksomhet styrt inn mot å styrke arbeidstakeres rettigheter, og dermed grunnleggende menneskerettigheter, både nasjonalt og internasjonalt. Vi vil naturligvis videreføre dette arbeidet både gjennom 2024 og i årene som kommer.

Siden Linn er borte i fødselspermisjon når oppfølging av disse punktene og innrapportering for 2024 foregår, vil en ny person få tilegnet dette ansvaret. Etisk Handel vil få beskjed så snart YS har valgt ut en ansvarlig.

Mål og prioriterte aktiviteter internt i YS-sekretariatet:

- Gjennomføre en risikokartlegging av utvalgte leverandører og/eller utvalgte prosjekter internasjonalt.
- Konkretisere rutiner for arbeidet med etisk handel internt i YS-sekretariatet.
- Et møte med EH-ansvarlig, innkjøpsansvarlig, internasjonal sekretær og andre nøkkelpersoner i YS- sekretariatet settes opp for å gjennomgå denne rapporten, samt legge en plan for videre forankring og gjennomføring av målsetningene frem mot innrapporteringen for 2024.

Trinn 5: Kommunikasjon eksternt

Deling av kompetanse og erfaringer

Har organisasjonen i rapporteringsåret delt kunnskap om eller erfaringer med etisk handel med bedrifter eller andre organisasjoner?

Som arbeidstakerorganisasjon driver vi et aktivt arbeid med å dele erfaringer med både aktører i Norge og internasjonalt. Erfaringsdeling om etisk handel har vi ingen konkrete eksempler å vise til fra det siste året.

Trinn 6: Varslingskanaler og klagemekanismer

Har virksomheten i sørget for at arbeidstakere i leverandørkjeden og i eventuelle partnerprosjekter har tilgang på fungerende varslingskanaler eller klagemekanismer?

Varsling om uanstendige arbeidsforhold er en av hovedoppgavene til fagforeninger å håndtere. Våre medlemsforbund bistår tillitsvalgte og medlemmer med juridisk hjelp i arbeidsforholdet. Dette kan gjelde situasjoner hvor medlemmet har blitt sagt opp, ikke får lønnen de har rett til etter gjeldende tariffavtale, eller har ulovlig arbeidstid. YS har en nettside med epostadressen til sekretariatet og kontaktinformasjon til hver ansatt. Vår kontaktinformasjon er altså lett tilgjengelig for våre samarbeidspartnere og andre, dersom noen har behov for å kontakte oss angående en varsling eller klagesak.

Kontakt:

Linn Solberg, Samfunnspolitisk rådgiver

linn.solberg@ys.no

+47 91617649